

Згадуючи Дмитра Яворницького До 110-ої річниці наукового визнання

Позаминулої п'ятниці (17 лютого 2012 року) вихованці пошукового загону «Славія» здійснили чергову експедицію по селах Миргородського району. Цього разу об'єктом нашої уваги ми обрали Верхню Будаківку. І не лише тому, що багато наших товаришів походять із цього краю і мають тут своїх родичів...

27 лютого виповнилося 110 років наукового визнання видатної людини, великого літописця українського козацтва – Дмитра Івановича Яворницького. 1902 року він близько захистив дисертацію і отримав диплом на звання магістра історії. Підготовка до захисту співпала з його перебуванням у Будаківці, яка на той час стала для нього ніби другою домівкою. У листі до М. Коцюбинського (7 листопада 1902 року) він так і говорить, що перевіз «усе своє добро» до хутора Будаківка, а в Москві живе тільки задля того, щоб закінчити курс лекцій «Епоха гетьмана Богдана Хмельницького».

Мабуть, гостинним виявився наш край до видатного історика та етнографа. І завдячуємо цим місцевому землевласнику Петру Олексійовичу Малинці. Будучи гарячим шанувальником старовини і колекціонером, він запрошує видатного дослідника вести археологічні пошуки у нашему краї. Д.І.Яворницький радо відгукнувся і з 1900 по 1904 рік, по багато місяців (коли

дозволяли погодні умови), провадив розкопки місцевих курганів (в тому числі в самій Будаківці та Сенці). Саме ця робота дозволила йому заробити грошей (3500 крб.) на видання першого фундаментального двохтомного збірника документів «Источники для истории запорожских казаков». Крім того, частину зібраних під час розкопок артефактів (в тому числі 4 бронзових тригранних наконечники стріл з розкопаних курганів біля Будаківки), було передано до славетного музею імені О.М.Поля в Катеринославі, директором якого Д.І.Яворницький став у грудні 1902 року.

Хто знає, може саме з тих грошей, зароблених у П.О.Малинки, дослідник 1903 року вінс 100 крб. (достить значну суму на той час!) для допомоги українцям, які наочалися у освітніх закладах далекого Петербурга.

Проживаючи у Будаківці, вчений веде активне листу-

вання з багатьма видатними сучасниками; вся його кореспонденція ішла в цей час через поштову станцію у Комишні. Саме звідси Д.І.Яворницький передав «Вельміповажному добродію Борису Дмитровичу» Грінченку багато лексичного матеріалу (щонайменше 2500 слів), який потім його використав у своєму славетному чотирьохтомному «Словнику української мови» (68 тисяч українських слів з народної та писемної мови), роботу над яким розпочав у 1902 році.

Дослідник мовної спадщини українського народу збирав у нас багато народних пісень. От скажімо, один з його записів:

А в пана, пана
Собака п'яна,
Лежить на санях
В червоних штанях,
І люльку курить,
Та й пана дурить,—

«Хутір Будаково, Полтавськ. губ., Миргор. у., мала дитина, 4 роки, поздоровляла пана на Новий 1904 рік».

Саме перебуваючи на Миргородщині, Дмитро Яворницький пережив важливу переміну, пов'язану з діяким відходом від історичних пошуків заради літературної діяльності. 1901 року він започаткував свій прихід у вітчизняну beletristiku великим прозвітом «Наша доля — Божа воля».

Відзначимо, що у цій повісті автор виразно описує топографічні особливості

В.Будаківки, у якій він у цей час проживав (два яри, сади, ставки).

Отже бачимо, що перевібання Д.І.Яворницького у Будаківці було дуже сприятливим для історичної, фольклористичної, лексикографічної та літературної творчості.

Тож з приводу 110-ї річниці наукового визнання великого вченого і патріота та до дня рідної мови ми здійснили нашу поїздку до Остапівки та Верхньої Будаківки. Було проведено ряд цікавих зустрічей, записано спогади місцевих старожилів, зібрано багато краєзнавчого матеріалу.

Але головне враження, яке ми внесли з нашої мандрівки, це неймовірне відчуття присутності великих, колоритних постатей Дмитра Яворницького та Петра Малинки. Про них нагадують старезні липи, ароматом яких вони втішались; стіни, в яких вони жили і працювали; курган, на верхівці якого господар любив частувати гостей. Тут все пам'ятає про них... Важливо, щоб і ми не забували...

Успіх експедиції значною мірою був зумовлено активною допомогою сільського голови Остапівки Костенко Любові Михайлівни та адміністрації місцевої школи, яким висловлюємо нашу щиру вдячність і найкращі побажання.

Ярослав МОСКАЛЕНКО,
вчитель історії,
керівник пошукового загону «Славія».